

• TIZENEGYEDIK RÉSZ •

„akivel a képzelet játszik
sorokat húzgál papírra”

(Géczi János)

Írni én is szerettem. Egyetemistakoromban a költeményeimmel találkozhatott az olvasó a *Képes Ifjúság* hasábjain. Később a *Tiszavidéknek* készítettem riportokat, küldtem színes írásokat. Közben kollégáim nyugdíjas búcsúztatóin köszöntem el tőlük a kollektíva nevében.

Később a „kántor” szerepét is magamra vállaltam. Munkatársaim temetésén én méltattam emberi nagyságukat. Nem tudok könnyen sírni, így könnycseppek nélkül olvastam fel a búcsúbeszédeket. Elhitettem magammal, hogy amit csinálok, az szerep. Színész vagyok, s teljesítenem kell a rám bízott feladatot. Számptalan búcsúztató szövege lapul a fiókjaimban.

Ötödikes osztályfőnököm később a szomszédasszonyom lett. Jó barátságot ápoltunk egymással. Naponta bekopogtam hozzá, amikor a depresszió eluralkodott rajta. Gyakran fordult hozzám szép szóért, vigasztalásért. Egyszer beszélgetés közben hirtelen rám szegezte a tekintetét:

– Eszter, ígérjen meg nekem valamit!

Mindig magázott.

– Mit? Mondja, mit kell megígérnem!

– Előbb ígérje meg, aztán megmondom, mire kérem.

– De tudom én azt teljesíteni? – próbáltam kideríteni a lényegét.

– Tudja. Arra kérem, ha meghalok, maga búcsúztasson el – közölte velem a kívánságát.

– Messze van az még – nyögtem ki zavaromban.

– Megígéri? – nyomatékosított.

– Megígérem – feleltem, mert láttam, nagyon fontos a számára a válaszom.

De elment úgy, hogy nem nyílt alkalmam a végső búcsút elmondanom. Csak hónapok múlva jutott tudomásomra a halálhíre. Adós maradtam neki. Adós egy búcsúbeszéddel.

Írtam én egy olvasókönyvet is. A tankönyvkiadó egyik pályázata felkeltette az érdeklődésemet. Mivel a 7. osztályok tananyagát na-

gyon kedveltem, megszületett bennem az elhatározás, hogy megírok, megszerkesztek, vagyis összeállítok a saját elképzelésem szerint egy olvasókönyvet. A saját elképzelésről azonban le kellett mondanom, mert közben megtudtam, hogy a kötelező tananyagot kell szem előtt tartani. Akkor még az ország tagállamainak irodalmát is figyelembe vették. Valamennyi hazai nemzet és nemzetiség alkotásaiból egynek-egynek szerepelnie kellett a tankönyvben. A válogatás nem okozott nagyobb fejtörést, hiszen előre meghatározták melyik elbeszélés, melyik költemény vagy melyik regényrészlet kerülhet a tanulók elé. Ennél jóval érdekesebbnek és összetettebbnek mutatkozott a művek elemzése. Viszont én ragaszkodtam ahhoz, hogy minden szerzőről kerüljön kép és életrajz is a művek mellé. Nos, ekkor jelentkeztek az első nehézségek! Egyikükről-másikukról nem lehetett képet találni. Ekkor indult be a keresés. Az egyik macedón író után kutatva telefonkönyvekben lapozgattam, telefonos információkat hívogattam. Azonban a szerencse mellém szegődött. A ki tudja hányadik telefonszám tárcsázása után a keresett személy nyomára bukkantam. Egy hölgy vette fel a kagylót. Bemutatkoztam, majd elmondtam jelentkezésem célját. Sajnálattal közölte velem, hogy a férje, azaz az író meghalt. Kellemetlen pillanatok következtek. Rövidzárlat állt be, de mindketten ügyesen átléptünk a szomorú tényen, s az asszony készségesen a segítségemre sietett. Felírta a címem, s megígérte, küld képet elhunyt férjéről, valamint életrajzot is mellékel hozzá. Barátságban váltunk el egymástól. Annyit kért csak, hogy egy példányt küldjek majd neki a könyvemből, ha az elkészül. Napok múlva meg is érkezett a fotó és egy hosszabb életrajz. A kosovói albán költővel már könnyebb dolgom akadt. A telefont maga az író vette fel. Barátságosan végighallgatott, majd a könyvszerkesztés felől kezdett érdeklődni. A megígért képpel és önéletrajzzal napokon belül kopogtatott a postás az ajtómon. Egy gondom azért még mindig akadt. Ismert magyarországi író nő nyomára kellett volna még bukkannom, de az sehogyan sem akart megoldódni. Úgy éreztem, zsákutcába kerültem, amikor a véletlen sietett a segítségemre. Szaktanácskozást szerveztek épp a számunkra, ahol magyar előadók is részt vettek. Ott, a helyszínen pattant ki az agyamból, hogy az egyik szaktekintélytől fogok érdeklődni az író nő

•

felől. Meghallgatott, s a segítségéről biztosított. Rövid idő múlva kaptam egy telefonszámot, amelyen meg is találtam a szerzőt. Ő is készségesnek mutatkozott, majd egy hosszú levelet írt, amelyhez mellékelte fotóját. Minden együtt volt! Már csak az anyaghoz kapcsolódó feladatokat kellett kiötlelnem. Erre is jutott időm. A legszebb pedig maga a szerkesztés lett. Milyen fejezetekre osszam, melyik mű kerüljön előbbre, milyen illusztrációkat válasszak? Sakkoztam. Próbálgattam elhelyezni az anyagot. Hihetetlen örömet éreztem, amíg dolgoztam rajta. Senkitől nem kértem tanácsot, de azzal sem dicsekedtem, hogy milyen kemény fába vágtam a fejszémeket. Alkottam. Egyedül. A saját elképzelésem szerint. Amikor összeállt a kép, elégedetten adtam át a pályázati anyagot, s vártam az eredményt. Meg is érkezett. Nagyon szerettem volna, ha a hetedikesek az én elgondolásom szerint összeállított könyvből tanulnak. De nem így lett. A pályázati bizottság pozitívnak találta ugyan, de kiadásra egy másik, egy ismert alkotó összeállítását javasolta. A bizottsági tagok közül a gyakorló pedagógusok az én könyvem mellett voksoltak, egyedül a bizottság elnöke ragaszkodott megmásíthatatlanul egyéni véleményéhez. Így alulmaradtam. A szerzői jogdíjamat kifizerték, de sajnáltam, hogy nem az én könyvemből tanulhatnak majd a nebulók. Nagyot nem csalódtam. Első nekifutás és pozitív vélemény? Az összeállított anyag ma is ott díszleleg a könyvespolcon. Hogy nem próbálkoztam újra? Ezt most nem részletezem. Talán mert a fák nem nőnek az égig.

A házassági évfordulókon, baráti társas esteken is tollat ragadok, s írok, írok, aztán felolvasom az ünnepelteknek. Taps, néhány tetszésnyilvánítás, s nekem ennyi elég. Jöhet a következő, csak üres papírra és íróeszközre van szükségem.

A gondolatok papírra vetését, a fantáziánk megszövegezését másoktól tanultam. Az én tanítóim a szó művészei. Akik játszanak. A szavakkal, az olvasóval. Birtokukban van az a készség, amelyet bevetnek értünk. Őket olvastam én is. Míg általános iskolába jártam, a házi olvasmányok képezték az olvasnivalót. Ekkor szerettem meg a *Pál utcai fiúkat*, a *Tüskevárt*. A gittegylet tagjainak jelleme, magatartása vontta magára a figyelmemet. Nemecek önfeláldozása örökre emlékezetes marad. A középiskolában is a kötelező olvasmá-

nyokra helyeztem a hangsúlyt, de akkor már szívesen lapozgattam a versesköteteket is. A költemények iránti vonzalmam a mai napig tart. Ekkor szerettem bele Ady Endre költészetébe. A bátor kiállítás, a nem köntörfalazó költői szókimondás magával ragadott. Egyetemistakoromban is azt nyilatkoztam, hogy Ady a kedvenc költőm. Maradt is, de mellé sorakozott Kosztolányi Dezső, Szabó Lőrinc, Babits Mihály, valamint... Nincs értelme megnevezni mindet, mert engem a költők különben is lenyűgöznek.

A regények olvasására felnőttkoromban tértem át. Gyurkó László, Milan Kundera után Márai Sándor, Esterházy Péter, Hermann Hesse, Ljudmila Ulickaja vagy éppen Arrundhati Roy indiai író nő került a képbe. De a mai fiatal prózaírók is érdekelnek. Egy ideje pedig szívesen olvasok színpadi műveket. Szeretem azt, amikor az olvasónak is szerepet szánnak, rábízják a megoldás feltérképezését, amikor játszanak a nyelvtani szabályokkal, önkényesen alkalmazva azokat. Engem a ma és a jövő megoldásai érdekelnek, és nem a középkor aranysújtásos mesevilága köt le.

Aztán akad a könyvespolcomon néhány rendkívül kedves könyv is. Vagy azért, akitől kaptam, vagy a dedikációja nem mindennapi. Esterházy Péter az *Egy nőnek* című művét a következő módon ajánlotta nekem: „Egy nő-nek, Szabó Eszternek Ester Házi Péter”

A világon több ilyen könyv nincsen! A kedvemért különírta a családnevét. Ma is féltve őrzöm ezt a példányt. De a *Hrabal könyve* címűt is kézjegyével látta el. Újabban Ulickaja felé fordultam. *Életművész nők* című kötete különösen a szívemhez nőtt. Aztán a fiam drámáit is rendkívül nagy becsben tartom.